

# COVID-19'a Yönelik Koruyucu Davranışlar Ölçeği

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *COVID-19'a Yönelik Koruyucu Davranışlar Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19411>

## Öz

Bu ölçek, bireylerin **COVID-19** pandemisi sırasında gösterdikleri veya göstermeye niyetli oldukları koruyucu davranışlar ölçmek amacıyla uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Ölçeğin Türkçe versiyonunun **psikometrik** özelliklerinin değerlendirilmesi, salgının halk sağlığı üzerindeki etkilerini anlamak ve bireysel tepkileri incelemek için kritik öneme sahiptir. Ölçek, Fatma Altun ve arkadaşları tarafından Türk kültürüne ve diline uygun hale getirilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma, aynı zamanda COVID-19 Kaynaklı Anksiyete Ölçeği ile birlikte yürütülmüştür.

Ölçek, toplam 14 maddeden oluşmakta olup, bireylerin hijyen uygulamaları, sosyal kısıtlamalara uyum, karantina gerekliliklerine bağlılık ve sağlık yetkililerine bilgi verme gibi davranışsal tepkilerini değerlendirmektedir. Bu araç, pandemi dönemindeki risk algısıyla ilgili davranışsal sonuçlar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar için önemli bir kaynak sağlamaktadır.

## Anahtar Kelimeler

**COVID-19**, Koruyucu Davranışlar, Salgın, Psikolojik Ölçek, Uyarılma, Halk Sağlığı, Likert Ölçeği.

## Yazarlar

H. Yazıcı, F. Altun, C. Tosun, M. Özdemir, Y. Karsantık.

## Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin **COVID-19** salgınına karşı aldıkları tedbirleri ve gösterdikleri koruyucu davranışlar sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Bu davranışlar, el hijyeni, sosyal mesafe, seyahat kısıtlamaları, izolasyon kurallarına uyum ve üşümlü semptom durumunda tıbbi yardım arama gibi çok boyutlu tepkileri kapsamaktadır. Ölçek, bireysel risk yönetimini ölçerek, halk sağlığı kampanyaları ve psikososyal müdahalelerin etkinliğini ölçmede önemli bir veri kaynağı sunar.

Ölçek, katılımcıların algılanan tehdide karşı ne kadar proaktif davrandıkları saptayarak, psikolojik faktörler (anksiyete, risk algısı) ile davranışsal sonuçlar arasındaki ilişkileri araştırmaya olanak tanır.

## Yapı

Ölçek, bireylerin sağlık krizlerine yönelik gösterdiği **koruyucu davranış** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genel olarak halk sağlığı yönergelerine uyumu ve kişisel sorumluluk alma düzeyini

yansıtır. Ölçek maddeleri, üç ana davranış alanını kapsar: 1) Hijyen ve Kişisel Korunma (maske ve el temizliği), 2) Sosyal Kısıtlama ve İzolasyon (seyahat ve sosyal etkinlik kısıtlamaları), ve 3) Sağlık Otoritelerine Uyum ve Bildirim (semptomları bildirme, tıbbi geçmişi gizlememe). Ölçek, bu davranışsal bileşenlerin bireydeki toplam uyum düzeyini belirlemeyi hedefler.

## Geçerlik

Ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik çalışmaları, Yazıcı ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen **psikometrik** değerlendirme çalışması kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışma, ölçeğin yapı geçerliğini ve madde geçerliğini incelemeyi amaçlamıştır. Sağlanan kaynak özetinde spesifik geçerlik katsayılarına (örneğin, faktör yükleri veya korelasyon değerleri) yer verilmemiştir. Ancak, uyarlama sürecinde orijinal yapıya uygunluğun sağlanması ve ölçeğin Türk popülasyonunda ilgili yapıyı ölçmek için geçerli olduğu belirtilmiştir. Detaylı geçerlik analizleri için orijinal makaleye başvurulması gerekmektedir.

## Güvenirlilik

Güvenirlilik çalışmaları da aynı **psikometrik** değerlendirme kapsamında yapılmıştır. Güvenirlilik, ölçeğin iç tutarlılığını, yani maddelerin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Orijinal makalede Cronbach Alfa katsayısı gibi iç tutarlılık ölçütlerinin sunulduğu varsayılrsa da, bu özet içeriğinde bu değerler belirtilmemiştir. Ölçeğin tutarlılık açısından kabul edilebilir düzeyde olduğu ve araştırmalarda kullanılabilecek yeterliliğe sahip olduğu kabul edilmektedir.

## Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini test etmek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler, 14 maddelik ölçeğin kaç temel faktör altında toplandığını ve bu faktörlerin **koruyucu davranışlar** yapısını ne ölçüde temsil ettiğini belirlemeye yardımcı olmuştur. Türkçe uyarlama çalışması, ölçeğin orijinal yapıyla tutarlı bir faktör yapısına sahip olduğunu doğrulamayı amaçlamıştır. Faktör analizinin sonuçları, ölçeğin Türk popülasyonunda da ilgili davranış boyutları ile bağlantıyla ayrt edilebildiğini göstermiştir.

## Araç

**Test Türü:** Uyarlama (Adaptasyon)

**Format:** 14 maddeden oluşan, kendini raporlama ölçeği.

**Derecelendirme:** 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Katılımlar, her maddeye ne ölçüde katıldıkları 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında

derecelendirirler.

**Mevcut Diller:** Türkçe (Uyarlama versiyonu).

**Popülasyon Grubu:** Genel Yetişkin Popülasyonu.

**Yaş Grubu:** Yetişkinler.

**Popülasyon Detayları:** Ölçeğin psikometrik değerlendirilmesi Türkiye'de yürütülmüştür. Çalışma örnekleme hakkında detaylı bilgi makalede mevcuttur.

**Test Metodolojisi:** Ölçek, çeviri ve geri çeviri süreçleri ile kültürel adaptasyondan geçirilmiş, ardından istatistiksel analizlerle geçerlik ve güvenilirlik göstergeleri sunulmuştur.

## Anahtar Kelimeler

Pandemi, COVID-19, Halk Sağlığı, Psikometri, Sosyal Mesafe, Kendini Raporlama.

## Yazarlar

**Sorumlu Yazar:** Fatma ALTUN

**Yazar ORCID Tanımlayıcıları:** Veri Kaynakta Yoktur.

**İletişim E-posta Adresi:** [faltun@trabzon.edu.tr](mailto:faltun@trabzon.edu.tr)

**Yazma Adresi:** Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, Trabzon.

## Ünvanlar, Ücret ve Test Yılı

**Test Yılı:** Türkçe Uyarlama çalışması 2021 yılında yayınlanmıştır.

**Ünvanlar ve Ücret:** Ölçeğin akademik araştırmalarda kullanımı için sorumlu yazar (Fatma Altun) ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir.

**Orijinal PDF Belgesi:** Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [covid-19a-yonelik-koruyucu-davranislar-olcegi-toad.pdf](https://tr-scales.arabpsychology.com/covid-19a-yonelik-koruyucu-davranislar-olcegi-toad.pdf)

## Kaynaklar

Yazıcı, H., Altun, F., Tosun, C., Özdemir, M. & Karsantık, Y. (2021). Psychometric Evaluation of the Turkish Version of the Covid-19 Induced Anxiety Scale and Protective Behaviors Towards

Covid-19 Scale. *Psycho-Educational Resarch Reviews*, 10 (3), 478-489. doi: 10.52963/PERR\_Biruni\_V10.N3.30. Makaleye şu adresten ulaşılabilir: [perr.biruni.edu.tr](http://perr.biruni.edu.tr)

## COVID-19'a Yönelik Koruyucu Davranışlar Ölçeği Maddeleri

**ÖNEMLİ:** Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Salgın sürecinde ellerimi temiz tutarım.

**COVID-19** salgını sırasında birçok etkinliği (etence amaçlı toplantı, parti vb.) hemen iptal ederim.

**COVID-19** salgını sırasında gerekli olmayan seyahat planlarımı hemen iptal ederim.

Salgın sırasında herhangi bir akrabamı ya da arkadaşımı ziyaret etmem.

Ne zaman dışarıya çıksam ya da halka açık yerlerde bulunsam ağızımı ve burnumu kapatırım.

**COVID-19**'un yaygın olduğu bölgeden biriyle temas kurarsam kendimi izole etmem gerekir.

Ailemden biri **COVID-19**'un yaygın olduğu bölgeden yeni gelmişse bunu hemen sağlık yetkililerine bildiririm.

Salgın yaygın olduğu bölgeden gelen arkadaşımın veya ailemden birinin sağlığını yerindeyse koruyucu önlem almaya gerek kalmaz.

Bence, anormal hiçbir semptom yoksa karantina önceden sonlandırılabilir.

Eğer üşheli semptomlarım olursa kendimi hemen karantinaya almam gerekir.

Üşheli semptomlarım hafif olduğu sürece doktor tavsiyesi olmadan ilaç alabilirim.

Eğer üşheli semptomlarım olursa hemen uzman doktorlardan tıbbi yardım almam gerekir.

Tıbbi geçmişimi (geçirdiğim hastalıklarım, kullandığım ilaçlarım) gizlemek kendim ve başkalarım için iyi olmaz.

Evde üşheli bir enfeksiyon veya kesin bir vaka varsa mümkün olan en kısa sürede sağlık yetkililerine bildirmem gerekir.